

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC SCHMIDTOVÁ proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 48568/99)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

22. července 2003

Tento rozsudek se stává konečným za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Schmidtová proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení:

p. J.-P. COSTA, *předseda senátu*,
p. L. LOUCAIDES,
p. C. BÎRSAN,
p. K. JUNGWIERT,
p. V. BUTKEVYCH,
paní W. THOMASSEN,
paní A. MULARONI, *soudci*,
a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 1. července 2003,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat zmíněného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno na základě stížnosti (č. 48568/99) namířené proti České republice, kterou dne 22. února 1999 na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) podala k Soudu paní Berta Schmidtová (dále jen „stěžovatelka“), česká a německá státní občanka.

2. Stěžovatelku zastupuje pan J. Havel. Českou vládu (dále jen „vláda“) zastupuje její zmocněnec, pan V. Schorm.

3. Dne 5. března 2002 prohlásila druhá sekce stížnost za částečně nepřijatelnou a rozhodla se vládě komunikovat části stížnosti, které se týkají délky řízení podle článku 6 odst. 1 Úmluvy a dopadů této délky řízení na práva stěžovatelky zaručená článkem 1 Protokolu č. 1. S odvoláním na ustanovení článku 29 odst. 3 se sekce rozhodla projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti společně.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatelka se narodila v roce 1920 a bydlí v Brně.

5. V roce 1945 byly na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. panu P. K., manželu stěžovatelky, zkonfiskovány jeho budovy a zemědělské pozemky nacházející se na území města Brna, zapsané v příslušném katastru nemovitostí (v roce 1956 byl tento majetek nadto znárodněn, Ústavní soud však znárodnovací dekret s ohledem na skutečnost, že nebyl podepsán ministrem stavebnictví, prohlásil za neplatný). Protože P. K. za trvání manželství se stěžovatelkou v roce 1951 zemřel, mohla stěžovatelka vznést nárok na vydání

zkonfiskovaného majetku na základě zákona č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o půdě.

6. Na základě § 9 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. uplatnila stěžovatelka ve dnech 18. až 21. prosince 1992 u Pozemkového úřadu Magistrátu města Brna své nároky na restituci majetku nacházejícího se v Brně. Zároveň vyzvala osoby, v jejichž držení se tento majetek nacházel, aby jí ho vydaly a uzavřely s ní ve stanovené šedesátidenní lhůtě dohody o jeho vydání (podléhající schválení pozemkovým úřadem).

7. Dne 20. ledna 1994 schválil brněnský pozemkový úřad dohodu o vydání pozemku v městské části Královo Pole, uzavřenou dne 6. prosince 1993 stěžovatelkou a tehdejším držitelem tohoto majetku, státním podnikem Benzina. Stěžovatelka se tak stala vlastníkem tohoto pozemku a následně jej prodala.

8. Dne 22. srpna 1994 vydal tentýž správní orgán na základě § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb. dvě rozhodnutí (nedošlo totiž k dohodě o vydání věci), v nichž rozhodl o vlastnickém právu stěžovatelky k několika pozemkům nacházejícím se v městských částech Bohunice a Štýřice, které byly v držení státního podniku Brněnské cihelny. Pozemkový úřad v obou případech rozhodl, že stěžovatelka není jejich vlastníkem, neboť tento majetek byl znárodněn v roce 1946 a nebyl tedy převeden na stát během období uvedeného v § 4 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., tedy mezi 25. únorem 1948 a 1. únorem 1990. Pozemkový úřad z toho dovodil, že stěžovatelka není osobou oprávněnou k uplatnění nároku na vydání nemovitosti ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb.

9. Dne 1. února 1995 pozemkový úřad přerušil správní řízení až do vydání rozhodnutí Ministerstva vnitra o otázce, zda P. K. zůstalo zachováno české občanství ve smyslu dekretu č. 33/1945 Sb. Dne 13. června 1995 odbor vnitřních věcí Magistrátu města Brna odpověděl kladně.

10. Dne 21. června 1995 pozemkový úřad neschválil dohodu uzavřenou dne 13. března 1995 mezi městem Brnem, v jehož držení se majetek nacházel, a stěžovatelkou; tato dohoda se týkala vydání pozemků nacházejících se na území Lískovce. Pozemkový úřad dospěl k závěru, že podmínky stanovené v zákonech č. 229/1991 Sb. a č. 243/1992 Sb. nebyly splněny, zejména proto, že manžel stěžovatelky po konfiskaci nezískal zpět české občanství a že stěžovatelka nesplňovala podmínku trvalého pobytu, neboť se ve svém hlavním bydlišti v Brně zdržovala pouze zřídka.

11. Dne 10. července 1995 neschválil tentýž orgán dohodu o vydání nemovitosti uzavřenou dne 18. července 1994 mezi státním podnikem Zetor a stěžovatelkou; dohoda se týkala pastviny a lesa v Bystrci. Pozemkový úřad usoudil, že bez ohledu na přípis odboru vnitřních věcí ze dne 13. června 1995 nelze za hodnověrný doklad považovat osvědčení P. K. o českém občanství ze dne 23. dubna 1946. Dále pozemkový úřad zopakoval argument, že stěžovatelka fakticky nesplňuje podmínku trvalého pobytu, a dodal, že není manželkou P. K. ve smyslu § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 243/1992 Sb. (z toho důvodu, že manželství v době vzniku nároku již neexistovalo). Pozemkový úřad tedy dospěl k závěru, že stěžovatelka nemůže uplatňovat restituční nárok.

12. Na základě opravného prostředku podaného stěžovatelkou potvrdil Krajský soud v Brně dne 7. srpna 1995 obě rozhodnutí pozemkového úřadu vydaná dne 22. srpna 1994.

13. Na základě opravného prostředku podaného stěžovatelkou zrušil Ústřední pozemkový úřad Ministerstva zemědělství dne 12. září 1995 rozhodnutí ze dne 1. února 1995 s odůvodněním, že pozemkový úřad nebyl oprávněn zpochybnit osvědčení potvrzující české občanství manžela stěžovatelky z roku 1946.

14. Dne 21. března 1996 pozemkový úřad zamítl námitku podjatosti vznesenou stěžovatelkou dne 12. února 1996.

15. Dne 21. března 1996 oznámilo Ministerstvo vnitra zástupci stěžovatelky, že na základě šetření provedeného odborem vnitřních věcí Magistrátu města Brna jako orgánu příslušného vzhledem k místu posledního trvalého pobytu P. K. dospělo k závěru, že u manžela stěžovatelky byla prokázána kontinuita jeho českého občanství.

16. Dne 4. dubna 1996 Ústavní soud zrušil rozhodnutí krajského soudu ze dne 7. srpna 1995 s odůvodněním, že jimi bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu. Ústavní soud konstatoval, že závěr soudu o tom, že sporný majetek byl znárodněn, neodpovídá skutečnosti, neboť v roce 1945 byl osud majetku spjat s osudem vlastníka. Proto byl-li manžel stěžovatelky považován za německého občana a neuplatnila-li se žádná výjimka, byl jeho majetek na základě dekretu č. 12/1945 Sb. *zkonfiskován*. Následným *znárodněním* pak byl tento postup pouze završen způsobem zjevně neústavním. Z těchto důvodů Ústavní soud dospěl k závěru, že stěžovatelčiny nároky je nutné posuzovat z hlediska zákonů č. 229/1991 Sb. a č. 243/1992 Sb.

17. Na základě opravného prostředku podaného stěžovatelkou zrušil Ústřední pozemkový úřad dne 10. července 1996 rozhodnutí brněnského pozemkového úřadu ze dne 10. července 1995; současně mu vrátil věc k dalšímu řízení s tím, že stěžovatelka splňuje podmínky stanovené pro vydání zkonfiskovaného majetku.

18. Dne 8. srpna 1996 (podle stěžovatelky dne 9. srpna 1996) uplatnili své restituční nároky u brněnského pozemkového úřadu tři potomci (F. K., B. S., T. K.) manžela stěžovatelky z prvního manželství. Opírali se o zákon č. 229/1991 Sb. ve znění zákona č. 30/1996 Sb., kterým byla prodloužena zákonná lhůta až do 8. srpna 1996. Stěžovatelka tvrdí, že jejich žádost byla podána po uplynutí zákonné lhůty (která podle zákona č. 243/1992 Sb. skončila dne 15. července 1996), že se týkala „znárodněného majetku“, který neexistoval, a že právní zástupce potomků byl jimi zplnomocněn až od 4. listopadu 1996; stěžovatelka proto nesouhlasí s tím, aby je pozemkový úřad považoval za účastníky řízení.

19. Na základě opravného prostředku podaného stěžovatelkou a v souladu s právním názorem Ústavního soudu zrušil krajský soud dne 12. srpna 1996 rozhodnutí pozemkového úřadu z 22. srpna 1994 a 10. listopadu 1995 pro procesní vady.

20. Tentýž soud zrušil dne 3. října 1996 rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 21. června a 10. července 1995 s tím, že pozemkový úřad nedodržel základní zásady správního řízení a že jeho závěry nebyly v souladu se zákonem. Tyto věci byly vráceny pozemkovému úřadu k dalšímu řízení a bylo mu uloženo, aby dostatečně zjistil skutkový stav a aby se vyslovil ke všem nárokům stěžovatelky.

21. Dne 6. června 1997 pozemkový úřad neschválil dohodu o vydání nemovitosti uzavřenou dne 18. července 1994 mezi podnikem Zetor a stěžovatelkou. Dne 14. července 1997 rovněž neschválil dohodu o vydání nemovitosti uzavřenou mezi stěžovatelkou a

městem Brnem dne 27. ledna 1995. Obě rozhodnutí, opírajíce se o zákon č. 229/1991 Sb., uváděla, že návrhy potomků P. K. nebyly dosud dořešeny.

22. Stěžovatelka obě tato rozhodnutí napadla u krajského soudu, který je následně dne 6. dubna 1998 zrušil. Soud zdůraznil, že zákon č. 243/1992 Sb. obsahuje zvláštní úpravu, která se použije přednostně před (obecným) zákonem č. 229/1991 Sb., jenž se uplatní pouze tehdy, není-li jiné právní úpravy. Soud rovněž uvedl, že se z důvodu neúplnosti spisu nemůže vyjádřit k nárokům potomků.

23. Pozemkový úřad, trvaje na svém stanovisku, dne 22. června 1998 neschválil dohodu uzavřenou mezi podnikem Zetor a stěžovatelkou dne 18. července 1994 s tím, že potomci P. K. (přestože doposud neprokázali české občanství) jsou účastníky řízení a že jejich žádosti nebyly prozatím posouzeny. Téhož dne však pozemkový úřad schválil jinou dohodu uzavřenou mezi stěžovatelkou a městem Brnem dne 13. března 1995; tato se týkala vydání zemědělské půdy ve Starém Lískovci zkonfiskované v roce 1945 s tím, že potomci P. K. nejsou vlastníky předmětných pozemků, neboť své nároky neuplatnili ve lhůtě stanovené v § 11a odst. 2 zákona č. 243/1992 Sb. Toto posledně uvedené rozhodnutí napadl T. K., jeden z potomků P. K.

24. Dne 24. června 1998 neschválil pozemkový úřad dohodu o vydání pozemků v Bystrci ze dne 22. prosince 1994 uzavřenou mezi Brněnskými papírnami a stěžovatelkou, ani dohodu o vydání dalších pozemků v Bystrci ze dne 27. ledna 1995 uzavřenou mezi městem Brnem a stěžovatelkou, v obou případech s tím, že doposud nebylo rozhodnuto o nárocích potomků P. K.

25. Dne 10. září 1998 brněnský pozemkový úřad zamítl námitku podjatosti, kterou vznesli potomci P. K. dne 21. srpna 1998.

26. Dne 29. září 1998 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka a potomci T. K. a B. S. jsou každý vlastníkem jedné osminy pozemků nacházejících se v Bystrci. Pozemkový úřad dospěl k závěru, že způsob, jakým potomci uplatnili své nároky, není v rozporu se správním řádem; zároveň uvedl, že třetí z potomků, F. K., nepředložil doklad prokazující jeho české občanství.

27. Dne 5. října 1998 Ústřední pozemkový úřad zamítl odvolání T. K. proti rozhodnutí ze dne 22. června 1998 s tím, že nárok dotyčné osoby na restituci zanikl okamžikem uplynutí stanovené lhůty. Toto rozhodnutí bylo následně zrušeno Vrchním soudem v Praze, řízení ve věci nadále probíhá.

28. Dne 21. října 1998 brněnský pozemkový úřad konstatoval, že tři potomci P. K. nejsou vlastníky tří čtvrtin pozemků v Králově Poli, Lískovci, Bohunicích, Brněnských Ivanovicích, Husovicích a Židenicích, zkonfiskovaných na základě dekretu č. 12/1945 Sb., neboť nedodrželi lhůtu stanovenou zákonem č. 243/1992 Sb. k uplatnění restitučních nároků. Pozemkový úřad se současně rozhodl, že se k nároku stěžovatelky na vydání zbývajících čtvrtiny těchto pozemků vysloví odděleně.

29. Dne 4. listopadu 1998 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka je vlastníkem čtvrtiny pozemků v Králově Poli; současně konstatoval, že rozhodnutí ze dne 21. října 1998 o zbývajících třech čtvrtinách doposud nenabylo právní moci.

30. Dne 5. listopadu 1998 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka a potomci T. K. a B. S. jsou každý vlastníkem jedné osminy určitých pozemků v Bystrci, a vyloučil jejich vlastnické právo k ostatním pozemkům v držení fyzických osob.

31. Dne 10. listopadu 1998 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka je vlastníkem jedné čtvrtiny některých dalších pozemků, zatímco potomci nebyli považováni za osoby oprávněné uplatnit restituční nárok podle zákona č. 229/1991 Sb.

32. Dne 29. listopadu 1998 podala stěžovatelka ke krajskému soudu opravný prostředek proti rozhodnutí ze dne 5. listopadu 1998.

33. Dne 14. ledna 1999 požádala stěžovatelka krajský soud o urychlení přezkumu svých opravných prostředků. Dne 14. dubna 1999 předsedkyně soudu posoudila tuto žádost jako stížnost na průtahy v řízení a usoudila, že je důvodná. Předsedkyně soudu uvedla, že se jedná o složitou věc a že soud, jenž trpí nedostatkem soudců, čelí velkému počtu případů.

34. Dne 16. března 1999 pozemkový úřad rozhodl, že potomci P. K. nejsou vlastníky sporných pozemků, neboť nedodrželi lhůtu stanovenou zákonem č. 243/1992 Sb. k podání své žádosti.

35. Dne 22. března 1999 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka je vlastníkem jedné čtvrtiny pozemků v Bohunicích, Lískovci a Štýřicích. Rozhodnutí se týkalo pouze čtvrtiny pozemků, neboť rozhodnutí týkající se restitučních nároků potomků nenabýlo ještě právní moci.

36. Dne 20. dubna 1999 napadla stěžovatelka toto rozhodnutí opravným prostředkem u krajského soudu.

37. Dne 19. května 1999 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka a dva z potomků jsou každý vlastníkem jedné čtvrtiny sporných nemovitostí.

38. Stěžovatelka a potomci napadli všechna výše uvedená rozhodnutí pozemkového úřadu u krajského soudu. Stěžovatelka se opírala o rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 4. dubna 1996 a tvrdila, že majetek byl zkonfiskován, bylo tedy třeba postupovat podle zákona č. 243/1992 Sb. a ona byla jedinou osobou, která uplatnila své nároky ve lhůtě stanovené tímto zákonem. Potomci se naopak hájili tvrzením, že majetek byl znárodněn a že jeho restituce (a příslušná lhůta) se řídí zákonem č. 229/1991 Sb.

39. Stěžovatelka podala dne 1. července 1999 u krajského soudu stížnost na průběh vyřizování její věci před pozemkovým úřadem, na výsledek tohoto řízení i na postup primátora města Brna. Dne 21. července 1999 jí předsedkyně soudu sdělila, že k urychlení věci není oprávněna. Předsedkyně soudu uvedla, že o třech opravných prostředcích stěžovatelky podaných postupně dne 3. listopadu 1998, dne 17. prosince 1998 a dne 22. dubna 1999 nebylo dosud rozhodnuto.

40. Dne 6. srpna 1999 stěžovatelka opět žádala o postup ve své věci.

41. Dne 20. března 2000 rozhodl Krajský soud v Brně o opravném prostředku potomků P. K. směřujícímu proti rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 22. června 1998. S ohledem na početné procesní vady zrušil soud napadené rozhodnutí (včetně části, která se týkala schválení restituční dohody) a poukázal na možný nedostatek nestrannosti pracovníků pozemkového úřadu a na neúplnost správního spisu.

42. Téhož dne krajský soud zrušil veškerá napadená rozhodnutí pozemkového úřadu. Tyto rozsudky krajského soudu nabyly právní moci dne 19. května 2000 a věc se tak znovu ocitla na samém počátku.

43. Stěžovatelka se nespokojila s rozhodnutími soudu a dne 8. května 2000 podala ústavní stížnost. Tvrdila, že sporný majetek byl zkonfiskován na základě dekretu č. 12/1945 Sb., že jeho restituce se řídí zákonem č. 243/1992 Sb. a že potomci nemají být považováni za účastníky řízení.

44. Dne 1. června 2000 pozemkový úřad zamítl námitku podjatosti, kterou vznesli potomci dne 11. května 2000.

45. Dne 17. července 2000 Městský soud v Brně zastavil řízení o schválení restituční dohody týkající se určitých nemovitostí, jejichž vydání stěžovatelka požadovala na základě zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, neboť uvedené nemovitosti nebyly dostatečně upřesněny. Dne 28. února 2001 bylo toto rozhodnutí potvrzeno krajským soudem a dne 13. července 2001 podala stěžovatelka ústavní stížnost. Stěžovatelka tvrdí, že v rámci konkursního řízení vedeného proti právnické osobě, v jejímž držení se daný majetek nacházel, byl mezitím tento majetek prodán dalším osobám; stěžovatelka podala proti této transakci uskutečněné pod dohledem soudu stížnost k ministru spravedlnosti a krajskému státnímu zastupitelství.

46. Dne 16. srpna 2000 pozemkový úřad rozhodl, že stěžovatelka je vlastníkem mnoha sporných nemovitostí a že potomci neuplatnili své nároky ve stanovené lhůtě.

47. Dne 28. srpna 2001 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatelky ze dne 8. května 2000 pro zjevnou neopodstatněnost.

48. Na základě opravného prostředku podaného potomky P. K. krajský soud dne 19. března 2002 zrušil správní rozhodnutí ze dne 16. srpna 2000. Pozemkový úřad následně vyzval účastníky k upřesnění jejich námitek. Řízení není dosud skončeno.

49. Dne 7. srpna 2002 primátor města Brna rozhodl, že vedoucí pozemkového úřadu není vyloučen z projednávání a rozhodování věci. Dne 17. září 2002 zamítl vedoucí pozemkového úřadu námitky podjatosti vznesené proti některým pracovníkům tohoto úřadu.

50. Dle tvrzení stěžovatelky vydal pozemkový úřad dne 16. prosince 2002 nové rozhodnutí, kterým zamítl žádosti potomků P. K.

Stěžovatelka rovněž tvrdí, že proti J. E., která restituovala polovinu některých pozemků, jejichž druhé poloviny se sama stěžovatelka domáhá, je vedeno exekuční řízení; hrozí tedy, že tyto nemovitosti budou prodány.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (ve znění platném od 20. června 1994)

Podle ustanovení § 9 odst. 9 je řízení o schválení dohody o vydání nemovitosti zahájeno dnem doručení takové dohody pozemkovému úřadu. Nedojde-li k dohodě, rozhodne o vlastnictví oprávněné osoby k nemovitosti pozemkový úřad; v takovém případě je řízení zahájeno buď uplynutím lhůty stanovené k uzavření výše uvedené dohody, tedy

uplynutím šedesáti dnů ode dne, kdy osoba oprávněná vyzve osobu povinnou k uzavření této dohody, nebo oznámením některého účastníka pozemkovému úřadu, že k dohodě nedojde.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. KE TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

51. Stěžovatelka tvrdí, že její žádosti o restituci nebyly projednány v „přiměřené lhůtě“, jak stanoví článek 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

A. Relevantní období

52. Vláda s ohledem na to, že stěžovatelka uplatnila své restituční nároky u pozemkového úřadu dne 21. prosince 1992, poznamenává, že tento úkon nedává sám o sobě vzniknout „spor“ o občanských právech nebo závazcích. Vláda připomíná, že teprve dne 22. srpna 1994 zamítl pozemkový úřad některé nároky stěžovatelky a tato posléze v září 1994 podala opravný prostředek. Vláda je toho názoru, že „spor“ vznikl až v okamžiku podání tohoto opravného prostředku a že relevantní období začalo až od tohoto data.

53. Stěžovatelka se tomuto pojetí nebrání.

54. Soud s ohledem na svoji ustálenou judikaturu připomíná, že doba, jejíž přiměřenost se má posoudit, pokrývá celé řízení až do vydání rozhodnutí, kterým je „spor“ vyřešen (rozsudek ve věci *Guillemín proti Francii* ze dne 21. února 1997, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1997-I, § 36). Soud dále připomíná, že v občanskoprávních věcech může přiměřená lhůta začít běžet již před podáním návrhu k soudu, kterým navrhovatel žádá soud o vyřešení sporu.

55. V daném případě celá věc zahrnuje soudní řízení zahájené po řízení správním; stěžovatelka se totiž nemohla obrátit na příslušný soud dříve, než byly její návrhy posouzeny správním orgánem. Doba, na níž se vztahuje článek 6 odst. 1, tedy pokrývá celé předmětné řízení, u něhož je nyní třeba stanovit počátek.

56. S ohledem na ustanovení § 9 odst. 9 zákona č. 229/1991 Sb. se Soud domnívá, že spor vznikl v okamžiku, kdy měl příslušný orgán rozhodnout o konkrétní a určité věci, v daném případě tedy o dohodě o vydání nemovitosti nebo o vlastnickém právu stěžovatelky. Vzhledem ke lhůtě stanovené pro uzavření takové dohody měl být předmět řízení pozemkovému úřadu znám nejpozději šedesát dní poté, co stěžovatelka v listopadu a v prosinci roku 1992 zaslala výzvu osobám, v jejichž držení se sporný majetek nacházel.

57. Za těchto okolností se Soud domnívá, že „spor“, který je třeba v daném případě rozhodnout, začal nejpozději v únoru 1993, což je také počátek relevantního období.

58. Soud poznamenává, že uvedené období doposud neskončilo, neboť vnitrostátní řízení nadále probíhá; k dnešnímu dni tedy toto období trvá více než deset let a tři měsíce.

B. Posouzení délky řízení

1. K přijatelnosti

59. Soud konstatuje, že tato část stížnosti není ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy zjevně neopodstatněná. Soud dodává, že žádný jiný důvod nebrání přijatelnosti této části stížnosti; proto je třeba prohlásit ji za přijatelnou.

2. K odůvodněnosti

60. Vláda v první řadě poukazuje na značnou složitost věci týkající se téměř pěti set nemovitostí zapsaných ve dvanácti různých katastrech a zahrnující určitý počet účastníků. Určité objektivní faktory, jako je nejasnost a nejednoznačnost dobových podkladů, sporná platnost ministerského dekretu o znárodnění a prohlubující se složitost sporu, nemohou být přičítány k tíži vnitrostátním orgánům. Tyto orgány naproti tomu musejí posoudit datum a způsob přechodu vlastnického práva na stát u každé z nemovitostí. Zákon č. 30/1996 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 9. února 1996, navíc otevřel cestu potomkům P. K., kteří uplatnili své restituční nároky poslední den lhůty stanovené zákonem č. 229/1991 Sb. Tímto okamžikem stěžovatelka změnila svoji argumentaci a začala tvrdit, že věc by měla být posuzována pouze podle zákona č. 243/1992 Sb., což by umožnilo odmítnout žádosti potomků pro opožděnost.

Z uvedeného vyplývá, že téhož majetku se domáhají osoby s protichůdnými zájmy a že každé rozhodnutí pozemkového úřadu je napadeno opravným prostředkem buď stěžovatelkou, nebo potomky P. K. Krajský soud musel rozhodovat o všech těchto opravných prostředcích a přezkoumat zákonnost správních rozhodnutí, aniž by však svými rozhodnutími mohl zasahovat do působnosti pozemkového úřadu. Jelikož je řízení ovládáno kasačním principem, soud v případě, že shledá opravný prostředek za důvodný, může věc pouze vrátit správnímu orgánu, kterému přísluší zjistit skutkové okolnosti a provést dokazování. Vláda se domnívá, že pokud stěžovatelka systematicky podávala opravné prostředky proti rozhodnutím vnitrostátních orgánů, nelze takto vzniklá zdržení pokládat za neoprávněná.

61. Vláda netvrdí, že celé řízení probíhalo zcela hladce, domnívá se však, že celková délka je způsobena především značnou složitostí věci a chováním účastníků, kteří řízení protahovali postupným podáváním opravných prostředků a námitek podjatosti, a tvrdí, že vnitrostátní orgány se snaží o přednostní vyřízení věci v co nejkratším termínu.

62. Stěžovatelka se naopak domnívá, že věc složitá není. Dle jejího názoru nepřiměřená délka řízení vyvěrá z nerespektování platné právní úpravy a rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 4. dubna 1996 vnitrostátními orgány, jakož i z průtahů na straně krajského soudu, který věc pouze vrací pozemkovému úřadu k dalšímu řízení, aniž by vyslovil svůj vlastní právní názor. Krajský soud měl navíc vyhledávat různé záminky a překážky, aby mohl stěžovatelčiny návrhy zamítnout, a řízení měl komplikovat také tím, že do něj neprávem zapojil potomky P. K. a že restituci zaměnil za dědictví. Dle tvrzení stěžovatelky tedy orgány postupovaly svévolně a v rozporu se zákonem, čímž jí donutily, aby hájila svá práva za pomoci opravných prostředků.

Stěžovatelka připomíná, že krajský soud vydal během deseti let jediné rozhodnutí ve věci samé (později zrušené Ústavním soudem) a jinak věc z formálních důvodů pouze vracel

pozemkovému úřadu k dalšímu řízení. Tvrdí, že délka řízení je plně přičitatelná jednání vnitrostátních orgánů.

63. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje podle okolností případu a s ohledem na kritéria plynoucí z jeho judikatury, kterými jsou zejména složitost věci, chování stěžovatele a jednání příslušných vnitrostátních orgánů, jakož i význam sporu pro zúčastněné (viz z mnoha dalších například rozsudek ve věci *Frydlender proti Francii* [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII).

64. Soud je toho názoru, že každá restituce majetku představuje již svou povahou složitý proces. Předmětná restituce se navíc týkala velkého počtu nemovitostí, jichž se domáhalo několik osob a které vyžadovaly vydání samostatných rozhodnutí. Věc tedy vykazovala jistou míru obtížnosti.

65. V případě chování stěžovatelky se Soud domnívá, že jí nelze vytýkat, že využila opravných prostředků, jak jí to umožňuje vnitrostátní právní řád. V tomto případě se použité opravné prostředky zpravidla ukázaly jako důvodné, neboť téměř všechna rozhodnutí ve věci samé vydaná v průběhu řízení byla zrušena. Je-li možné stěžovatelku činit odpovědnou za jisté zpoždění při vyřizování věci, pak je rovněž nutné konstatovat, že takové zpoždění není z hlediska celkové délky řízení rozhodující.

66. Soud opakuje, že je na smluvních státech, aby svůj systém soudnictví uspořádaly tak, aby jejich soudy mohly v přiměřené lhůtě zaručit každému právo na vydání konečného rozhodnutí ve sporu o jeho občanských právech a závazcích (viz výše uvedený rozsudek ve věci *Frydlender*, § 45).

67. V daném případě Soud v činnosti vnitrostátních orgánů zjistil několik průtahů, které nejsou slučitelné s požadavkem přiměřené délky řízení. Soud konstatuje, že správní řízení trpělo několika obdobími nečinnosti, a domnívá se, že postup krajského soudu rovněž nelze považovat za uspokojivý z hlediska požadavku na rychlost řízení ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Tuto skutečnost ostatně uznala i předsedkyně soudu ve své odpovědi na stížnost stěžovatelky ze dne 14. ledna 1999 (odstavec 33 výše).

Soud zejména uvádí, že mezi dvěma rozhodnutími pozemkového úřadu vydanými dne 22. srpna 1994 a jejich potvrzením krajským soudem dne 7. srpna 1995 uplynula doba téměř dvanácti měsíců. Dalších devět měsíců soudu trvalo, než dne 12. srpna 1996 zrušil rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 11. listopadu 1995. Potomci manžela stěžovatelky podali žádost o restituci dne 8. srpna 1996 a teprve bezmála rok poté, ve dnech 6. června a 14. července 1997, pozemkový úřad s odvoláním na jejich nevyřešené nároky neschválil dohodu o vydání nemovitosti uzavřenou stěžovatelkou. O opravných prostředcích podaných stěžovatelkou ve dnech 3. listopadu 1998, 17. prosince 1998 a 22. dubna 1999 rozhodl krajský soud až dne 20. března 2000, to znamená sedmnáct, patnáct, resp. jedenáct měsíců poté. Konečně, krajský soud zrušil rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 16. srpna 2000 až jeden rok a sedm měsíců poté, konkrétně dne 19. března 2002.

68. Dále je nutné poznamenat, že význam věci pro stěžovatelku byl značný, zejména s ohledem na její věk a zdravotní stav.

69. Po posouzení skutkové stránky věci a ve světle kritérií vyplývajících z jeho judikatury se Soud domnívá, že věc stěžovatelky nebyla projednána v přiměřené lhůtě.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

II. KE TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

70. Stěžovatelka dále poukazuje na majetkové důsledky délky restitučního řízení, neboť je zbavena možnosti užívat majetek, jehož vydání se domáhá. V této souvislosti odkazuje na článek 1 Protokolu č. 1, který zní:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

71. Vláda namítá, že stěžovatelce nesvědčí ani existující vlastnické právo, ani legitimní očekávání ve smyslu příslušné judikatury týkají se shora uvedeného ustanovení. V této věci je na pozemkovém úřadu, aby rozhodl, zda jsou splněny všechny zákonné podmínky pro vydání sporného majetku. S výjimkou rozhodnutí vydaného dne 20. ledna 1994 se nestalo konečným doposud žádné rozhodnutí.

72. S poukazem na judikaturu Soudu (rozsudek ve věci *Varipati proti Řecku*, č. 38459/97, § 32, ze dne 26. října 1999, a rozsudek ve věci *Versini proti Francii*, č. 40096/98, § 35, ze dne 10. července 2001) vláda dále tvrdí, že majetkové důsledky nepřiměřené délky řízení nepředstavují porušení článku 1 Protokolu č. 1, ale jsou pouze následkem porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Podle vlády mohou být brány v potaz jen v rámci spravedlivého zadostiučinění, které lze v případě takového porušení přiznat. Vláda se tedy domnívá, že tato část stížnosti je zjevně nepodložená.

73. Stěžovatelka tvrdí, že je jedinou osobou, která řádně uplatnila své restituční nároky ke spornému majetku, a domnívá se, že jí svědčí legitimní očekávání. Vzhledem k okolnostem případu se domnívá, že její právo na restituci je potvrzené a nezpochybnitelné.

74. Soud konstatuje, že vlastnické právo stěžovatelky k předmětnému majetku je předmětem stále probíhajícího řízení; o výsledku tohoto řízení tedy nemůže Soud spekulovat. Z tohoto důvodu se tato část stížnosti jeví jako předčasná.

75. Z toho plyne, že tuto část stížnosti je třeba v souladu s článkem 35 odst. 1 a 4 Úmluvy zamítnout pro nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy.

III. K APLIKACI ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

76. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

77. Stěžovatelka požaduje náhradu materiální škody ve výši 20 milionů českých korun (Kč), tj. přibližně 666 670 euro (EUR); tato výše náhrady škody má odpovídat části zisku, který stěžovatelce ušel. Stěžovatelka se domnívá, že kdyby vnitrostátní orgány jednaly

s potřebnou pečlivostí, byl by jí majetek vydán již v září 1995, ona by jej mohla prodat a z finančních investic požívat výnosy.

Stěžovatelka nevyčísluje výši morální újmy, ale tvrdí, že z prostředků, které by mohla získat prodejem sporného majetku, hodlala založit nadaci k financování léčby dětí postižených leukémií. Tvrdí dále, že příčina zhoršování jejího zdravotního stavu tkví v tom, že vyřizování věci stojí.

78. Vláda zpochybňuje stěžovatelčin výpočet materiální škody a zdůrazňuje, že stěžovatelka má nadále reálnou šanci na vydání požadovaného majetku a jeho následný prodej.

Posouzení morální újmy utrpěné stěžovatelkou ponechává vláda na Soudu.

79. Soud připomíná, že porušení Úmluvy, k němuž dospěl, spočívá výlučně v porušení práva stěžovatelky na to, aby její záležitost byla projednána v „přiměřené lhůtě“. Za těchto okolností Soud nespatřuje žádnou příčinnou souvislost mezi konstatovaným porušením a tvrzenou materiální újmou; tento návrh tedy zamítá.

Soud naproti tomu připouští, že délka sporného řízení stěžovatelce způsobila jistou morální újmu. Soud vzal v úvahu význam sporu pro stěžovatelku a na spravedlivém základě, jak to předpokládá článek 41 Úmluvy, přiznává stěžovatelce z tohoto titulu částku 6 000 EUR.

B. Náklady a výdaje

80. Přestože stěžovatelka nepředložila relevantní doklady, které si údajně neoponechala, požaduje jako náhradu vynaložených nákladů a výdajů částku 3 milióny Kč (přibližně 100 000 EUR).

81. Vláda odkazuje na judikaturu Soudu, podle níž může být stěžovateli přiznána náhrada jeho nákladů a výdajů pouze potud, pokud je prokázána jejich reálnost, nezbytnost a účelnost jejich výše. Vláda rovněž tvrdí, že náklady a výdaje vynaložené před vnitrostátními soudy nelze jako celek spojovat s délkou řízení.

82. Soud konstatuje, že na podporu své žádosti nepředložila stěžovatelka žádný doklad. Soud se přesto domnívá, že je zřejmé, že stěžovatelka určité výdaje za účelem dosažení nápravy v souvislosti se stížností proti nepřiměřené délce řízení vynaložila.

V daném případě se Soud domnívá, že přiměřená náhrada vynaložených nákladů a výdajů odpovídá částce 500 EUR a tuto přiznává stěžovatelce.

C. Úroky z prodlení

83. Soud považuje za vhodné, aby se úroky z prodlení zakládaly na úrokové míře marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, navýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost v části týkající se nepřiměřené délky řízení za přijatelnou, ve zbytku za nepřijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovatelce ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se rozsudek stane konečným podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, uhradit za morální újmu částku 6 000 EUR (šest tisíc euro) a na nákladech a výdajích částku 500 EUR (pět set euro), jakož i každou případnou částku dlužnou jako daň; tyto částky budou převedeny na národní měnu žalovaného státu podle sazby platné ke dni úhrady;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení budou tyto částky navyšovány o prostý úrok se sazbou rovnající se úrokové míře marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
4. *zamítá* ostatní požadavky na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a v souladu s ustanovením článku 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu písemně sděleno dne 22. července 2003.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda